

Mehmet Ural ile İlhan Tekeli Üzerine:

“İlhan Hoca dediğiniz an, aklımıza her zaman dünya çapında bir iddia ortaya koymak gelir.”

İlhan Bey’le tanışıklığımız ne zamana dayanıyor? Yollarımız nasıl birleşti, nasıl devam etti bize özetlerseniz, anlatırsanız seviniriz.

İlhan Hoca’nın çalışmalarını yakından izliyor, konferanslarına fırsat bulduğum her zaman katılıyordum. Ama İlhan Hoca’yla yakın çalışma fırsatım, TÜSES (Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı) başkanı olduğum döneme, 2004 yılına rastlar. TÜSES, Erdal İnönü’nün önderliğinde kurulmuş olan bir sosyal demokrat düşünce kuruluşudur.

TÜSES olarak 2004 yılında sosyal demokrat vakıflar ve derneklerle birlikte, “Türkiye’de siyaset kültürünü ve pratiğini değiştirmek” konusunda bir çalışma yapmaya karar verdik. Bu kadar iddialı bir çalışmayı ancak İlhan Tekeli’nin düşünsel önderliğinde yapabiliydik. Bu proje aşağı yukarı iki yıl sürdü. Çok sayıda atölye çalışmaları yaptık, konferanslar düzenledik: Bugün maalesef aramızda olmayan, Erdal İnönü, Atilla Karaosmanoğlu gibi çok değerli katılımcılar, çok sayıda bilim insanı, araştırmacı isimler bu çalışmamıza katıldılar, önemli katkılar yaptılar. Biz bu çalışmayı daha sonra TÜSES yayını haline de getirdik. 2007 yılında ise İlhan Tekeli hocamıza, sosyal demokrasiye teori ve uygulamalı alanlardaki katkılarından ötürü, adına bir konferans düzenleyerek TÜSES’in Üstün Hizmet Ödülü’nü takdim ettik. Daha sonra da İlhan Hoca ile TÜSES’in çalışmalarında yine beraber olduk.

2008 sonunda, 2009’da yapılacak yerel seçimler öncesinde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı (İBB) Aziz Kocaoğlu beni kampanyasında danışmanlık yapmak üzere İzmir’e davet etti. Kampanya çalışmalarında gördüğüm en büyük boşluk, İzmir için yeni bir vizyon eksikliğiydi. Aziz Kocaoğlu başkanlığı döneminde İzmir’i gelecekte nereye taşımak istiyor, nasıl bir İzmir vadediyordu? Bir vizyon geliştirmeniz gerektiğinde, bu yolculuğu beraber yapabileceğiniz tek isim İlhan Tekeli hocadır. Ben derhal İlhan Hoca’yı aradım.

Biliyorsunuz hocanın kendisi de İzmirlidir. Böylece İzmir’de seçim kampanyası sürecinde, Hoca ile tekrar birlikte çalışma fırsatım oldu. Daha sonra Aziz Bey, İlhan Hoca’ya sürekli danışmanı olması için talep ve ricada bulundu. Biz iki “başkan danışmanı” olarak 10 yıl süreyle İzmir’de birlikte çalıştık.

Doğrusu benim için hocayla çalışmak hayatımdaki en büyük şanslardan bir tanesidir. Biliyorsunuz Orhan Pamuk’un bir kitabı şöyle başlar, “bir kitap okudum hayatım değişti” diye. Ben de şöyle diyebilirim; “bir insan tanıdım, gerçekten hayatım değişti, çok zenginleşti.” O yüzden teşekkür borçluyum Hocaya, ondan öğrendiklerime. İzmir’de çok sayıda büyük proje yaptık Hocayla. Daha doğrusu ben onunla beraber bu çalışmalar içerisinde yer aldım. Ama elbette yalnızca bizler değil, çok sayıda değerli danışman, bilim insanları, yaratıcı insanlar bu çalışmalara katıldılar. Bu arada belirtmem gerekir ki, bu başarılı çalışmaların önemli bir ögesi de Aziz Beyin bize duymuş olduğu güven ve sağlamış olduğu olanaklardı. Hatta kendisi de bizzat bir öğrenci gibi bütün çalışmalara katılmış ve önemli katkılar yapmıştır.

İlhan Bey’le İzmir’de yaptığımız çalışmalardan söz edebilir misiniz?

İlhan Hocanın en önemli özelliklerinden bir tanesi, ortaya her zaman büyük bir vizyon koyabilmesidir. İzmir için katılımcı süreçlerle bir vizyon geliştirmek üzere ilk adım olarak 2009 Ekim ayında bir Kültür Çalıştayı düzenledik. Bu çalıştayda İzmir için bir vizyon geliştirildi. Katılımcı bir anlayışla ortaya çıkan bu vizyon, artık sadece bir Büyük Şehir Belediye Başkanının değil İzmirlinin vizyonu haline gelmişti.

Bu vizyonun bir parçası olarak İzmir Deniz Projesi, yine İlhan Hoca’nın önderliğinde başladı. İzmirliler biliyorsunuzdur ev dışarıda yaşamayı severler. Deniz ve kıyı İzmirliler için hem piyasa yapılan alandır, hem de şehrin çeperinde yaşayanların, merkezin kültürüyle buluştuğu kamusal bir alandır. İzmir’in önemli bir özelliği insanları ötekileştirmemesidir, ötekileştiren bir pratik yoktur İzmir’de.

İzmir Deniz projesinde, körfezi çevreleyen yaklaşık 45-50 kilometrelik sahil, aralarında mimarlar, peyzaj mimarları, endüstriyel tasarımcılar olmak üzere yüzün üzerinde yaratıcı uzman tarafından yeniden tasarlandı. Bu ekibe çok sayıda belediye bürokratu ve yöneticileri de destek ve katkı verdi. Bu insanların bir arada çalışabilmesi için hepsinin kabul edeceği bir isme ihtiyaç vardı. İlhan Hoca zaten çoğunun da hocası olduğu için, onun getirdiği vizyon, anlayış ve disiplinle muazzam bir çalışma yapıldı.

İlhan Hoca katılımcı süreçlerle iş yapılmasını ister ve teşvik eder. Ayrıca yapılan çalışmanın mutlaka o yerin dinamiklerine uygun, özgün ve yenilikçi

olmasına özen gösterir. İlhan Hoca, katıldığı her çalışmanın evrensel düzeyde iddia taşıyan bir proje olmasını hedefe koyar. Yaptırır da. İzmir Deniz projesi de dünyada da değişik ödüller kazandı. Yani İlhan Hoca dediğiniz an, aklınıza her zaman dünya çapında bir iddia ortaya koymak gelir.

İzmir Deniz projesinin uygulama çalışmaları sürerken, İlhan Hoca'yla İzmir Tarih diye büyük bir proje başlattık. Bu projede, Kadifekale'den başlayarak bütün Kemeraltı'nı, Basmane'yi, eski limanı içine alan tarihi alanın yine katılımcı süreçlerle yeniden planlanması amaçlanıyordu. Bu projede de yine çok sayıda bilim insanı, yaratıcı insan ve tabii ki bölgede yaşayanların da katılımıyla, karşılaşılan zorluklara rağmen önemli çalışmalar yapıldı. Hala da yapılıyor.

Bu noktada Hoca'nın bir başka önemli özelliğini belirtmek isterim. Bir sorunla karşılaştığı zaman, Hoca onu yeniden formüle eder ve çözülebilecek biçimde tanımlar. Zaten yaratıcı düşünce dediğimizde budur. Esasında Hoca'yı farklı kılan, bu kadar üretken kılan da bu özelliğidir kanımca. İlhan Hoca'nın entelektüel merakı, derin birikimi yanısıra, bilgi kümeleri arasındaki bağlantıyı bulmak, ilişkileri kurmak gibi müthiş bir yetisi vardır. Hoca bizlerin görmediği o ilişkileri bağlantıları görerek, her seferinde öngörüleni değil, şaşırtıcı ve yeni olanı bulur, getirir. Ve bizi de bu yönde düşünmeye teşvik eder. Düşünülmeveni ancak bu şekilde düşünebilirsiniz der.

Biraz önce söz ettim, İlhan Hoca yaptığı her çalışmada bunun Türkiye'de veya dünyada iddia taşıyan bir çalışma olmasını ister. Hemen hemen bütün yaptığınız çalışmalara da bu boyutu kazandırmıştır. Sözüünü ettiğim İzmir Deniz, İzmir Tarih projeleri veya kurmuş olduğumuz İzmir Akdeniz Akademisi, bütün bunlar gerçekten hem Türkiye hem de dünya çapında iddia taşıyan projelerdir, yani çıta çok yüksektir. Onunla çalışmak için sizin de çok yükseğe sıçramanız gerekir.

İlhan Hoca'nın geniş bilgisinden söz ederken söylemeden edemeyeceğim, başlarda her alandaki bilgisiyle bizi şaşırtıyordu. Bir lokantaya girdiğimiz zaman vitrindeki balıkların hangi denizden gelmiş olduğunu, nasıl pişirilirse iyi olacağını, hatta İzmir'e özgü bir balık türünün Körfez'in hangi noktasındaki bir batıktan yuvalanıp ürediğini söyleyecek kadar geniş bilgi sahibi idi. Veya gezdiğimiz herhangi bir tarihi eserdeki taşların hangi morfolojik özelliklere sahip olduğunu söyleyebiliyordu. Birlikte çalıştığımız 16 yıl boyunca o kadar çok şaşırdım ki, artık şaşırmıyorum, öyle olmasını bekliyorum. Hoca'nın her alanda sonsuz merakı vardır. Mesela Hoca'dan bir konuda çalışma yapmasını istemenin en kestirme yolu, bu konuyu Hoca'nın merakını çekecek bir soru olarak formüle etmektir. Hoca'nın bir başka özelliği de, soru aynı kalsa bile yeni edindiği bilgilerle cevaplarının gelişip değişmesidir. Yani siz

onun bir konferansına gitmişseniz, aynı konuyla ilgili ikinci bir konferansına gittiğiniz zaman aynı şeyleri duyamazsınız. Mutlaka yeni edindiği bilgilerle konuyu başka bir yere taşımıştır.

İzmir Modeli özgün bir sosyal demokrat yerel yönetim modeli olarak Sunuldu. Kısaca bahsedebilir misiniz?

Hoca'nın İzmir'e önemli bir başka katkısı İzmir Modeli çalışmalarıdır. Aziz Kocaoğlu 15 yıllık başkanlık döneminde İzmir'de, hem demokratik hem de ekonomik kalkınmaya öncelik veren önemli pratikler geliştirmiştir. İzmir Modeli çalışmalarının başlıca iki amacı olmuştur. Birincisi geliştirilen bu özgün çalışmaların, siyasetten bir rehber ve yol gösterici olabilmesi için normatif bir dille yeniden bir model olarak kurgulanmasıydı. İkincisi ise, Aziz Kocaoğlu'nun 15 yıllık icraatının bilimsel veriler ışığında, bilim insanlarının çözümlenmeleriyle kamuoyuna hesabını verebilmesiydi. Bunu bir anlamda Türkiye'nin demokratik arayışlarına yerelden bir katkı sunmak olarak da görebiliriz.

İzmir Modeli çalışmaları, 30 akademisyen ve uzmanın katıldığı 18 aylık katılımcı ve yoğun bir çalışma sürecinin sonunda 10 ciltlik bir yayın demetiyle sonuçlandı. İzmir Modeli de diğer projeler gibi iddia taşıyan, yenilikçi bir çalışma oldu. Şimdiden 50 civarında bilimsel çalışmada İzmir Modeli'ne atıf yapıldı. Bütün bunları İlhan Tekeli Hoca'nın düşünce önderliğine borçluyuz. O olmadan bu çalışmalar yapılamazdı.

İlhan Tekeli İstanbul'un kazanılması için katkı yaptı mı?

Yaptı. Kampanyayı yürüten arkadaşımın isteği ile, İlhan Hoca'dan Ekrem İmamoğlu ile görüş ve önerilerini paylaşması için ricada bulunmuştum. Ekrem İmamoğlu'nun başkan adaylığı açıklandığı gün birlikte büyükçe bir toplantı yaptık. Hoca İstanbul'la ilgili nasıl bir vizyon düşündüğünü ve kampanya ilgili görüşlerini Ekrem Beyle paylaştı. İzmir'de elde ettiğimiz deneyimlerin de ışığında 2-3 saatlik uzunca bir sohbet toplantısı yaptık. Hoca'nın önerileri daha sonra kampanyaya oldukça yansdı. Değınmeden geçemeyeceğim, İlhan Hoca 1970 yılların "toplumcu belediyecilik" kavram ve uygulamalarının mimarlarının önde gelenidir.

Çok teşekkür ederiz, ağızımıza sağlık.